

LINUX MINT DISTRIBUTIVIDA E-IMZO MODULINI O'RNATISH

Hikmatova Dilnoza Raxmat qizi

Buxoro viloyati, Vobkent tumani 1-son kasb-hunar maktabi

Annotatsiya: Bugun, 20-dekabr kuni Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vaziri Sherzod Shermatov «Toshkent Yoshlar forumi-2021» tadbirida «Yoshlar kelajagi uchun IT-sohadagi imkoniyatlar» mavzusida chiqish qildi. Aytish joiz, yoshlarning vazir bilan uchrashuvi ochiq muloqot shaklida qiziqarli o'tdi. *Iqtisodiyotimiz yaqin yillar ichida yanada barqaror, o'ziga baquvvat, jahon va mintaqaviy bozorlarda raqobatdosh bo'lmogi uchun iqtisodiyotimizni tarkibiy o'zgartirish va diversifikatsiya qilish bo'yicha hali ko'p ish qilish lozimligini ham biz o'zimizga yaxshi tasavvur etamiz. «O'z-o'zidan ravshanki, bularning barchasi iqtisodiyotimizning yuqori suratlar bilan barqaror o'sib borayotgani va mamlakatimizda ro'y berayotgan ulkan ijobiy o'zgarishlardan dalolat beradi.*

Bozor sharoitida milliy axborot kommunikatsiyalarini kirib kelishi, muhandis-pedagoglar oldiga iqtisodiy, pedagogik, psixologik bilimlarga ega, korxonalarni boshqarish, modellashtirish, avtomatlashtirish, shuningdek, kam sarf-harajatli arzon, mustahkam uzoqqa chidamli ishlab chiqaruvchi texnologiyalarni matematika, informatika, matematik dasturlash, statistika, axborot texnologiyalari, iqtisodiyot nazariyasi, sotsiologiya, pedagogika va boshqa fanlardan o'zlashtirgan bilimlari asosida o'rgangan yetuk mutaxassis kadrlar bo'lishlikni taqozo etmoqda.

Kalit so'zlar: Linux Mint distributivida E-imzo modulini o'rnatish

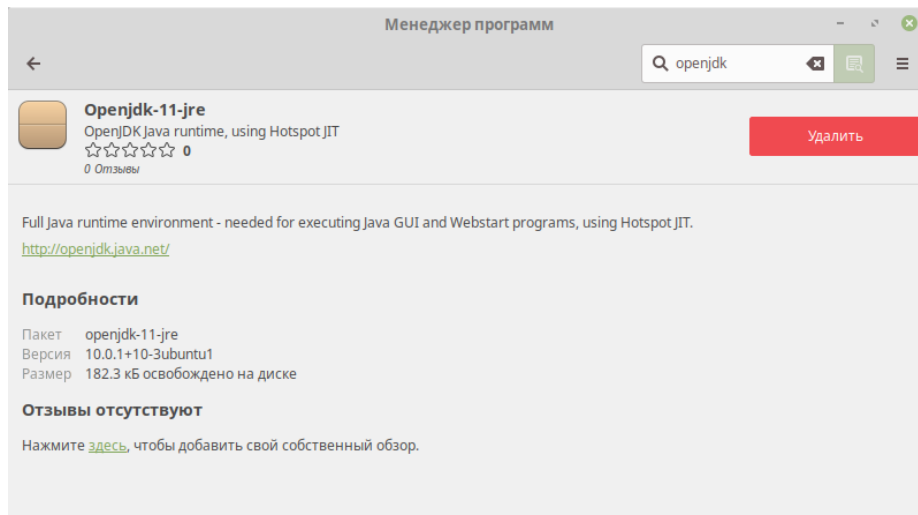

E-imzo moduli barcha davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, davlat hokimiyati mahalliy organlari va tijorat banklari rasmiy veb-saytlar va portallar

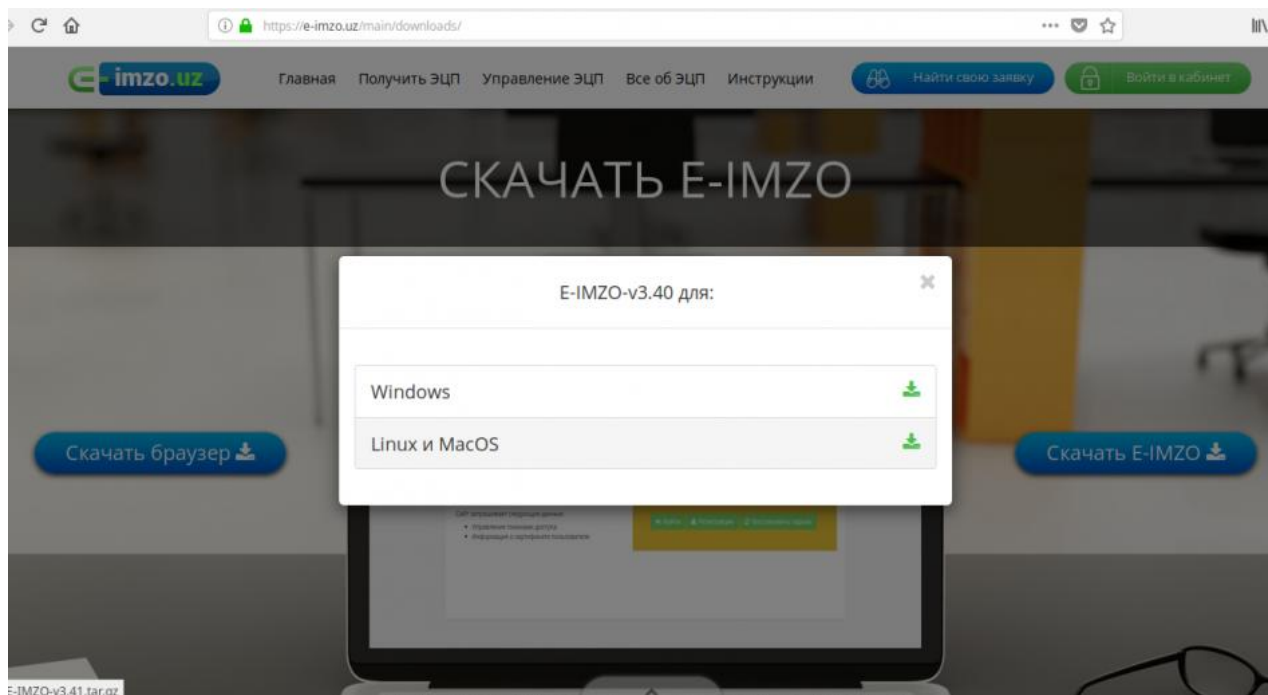

foydalanuvchilarini elektron raqamli imzo orqali identifikasiyalash uchun xizmat qiladi.

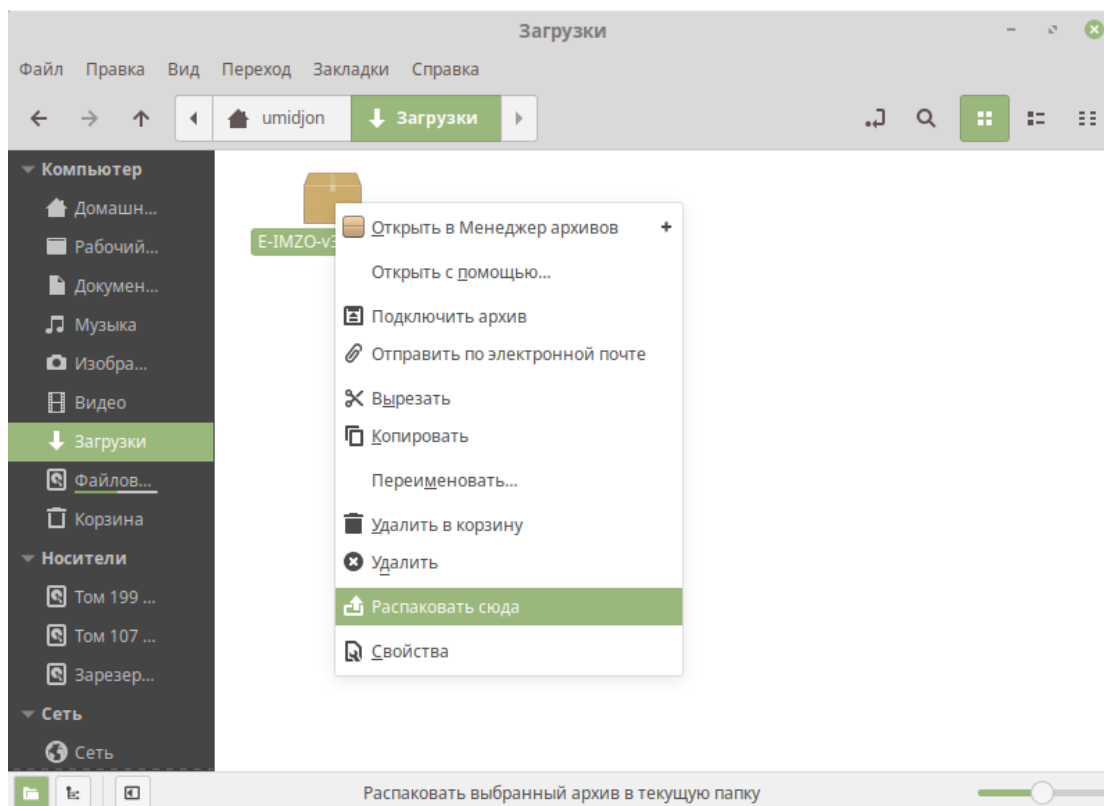
[Linux Mint](#) distributivida E-imzo modulidan foydalanish uchun avval dastur menejeri orqali openjdk-11-jre va icedtea-8-plugin paketlarini o'rnatish lozim.

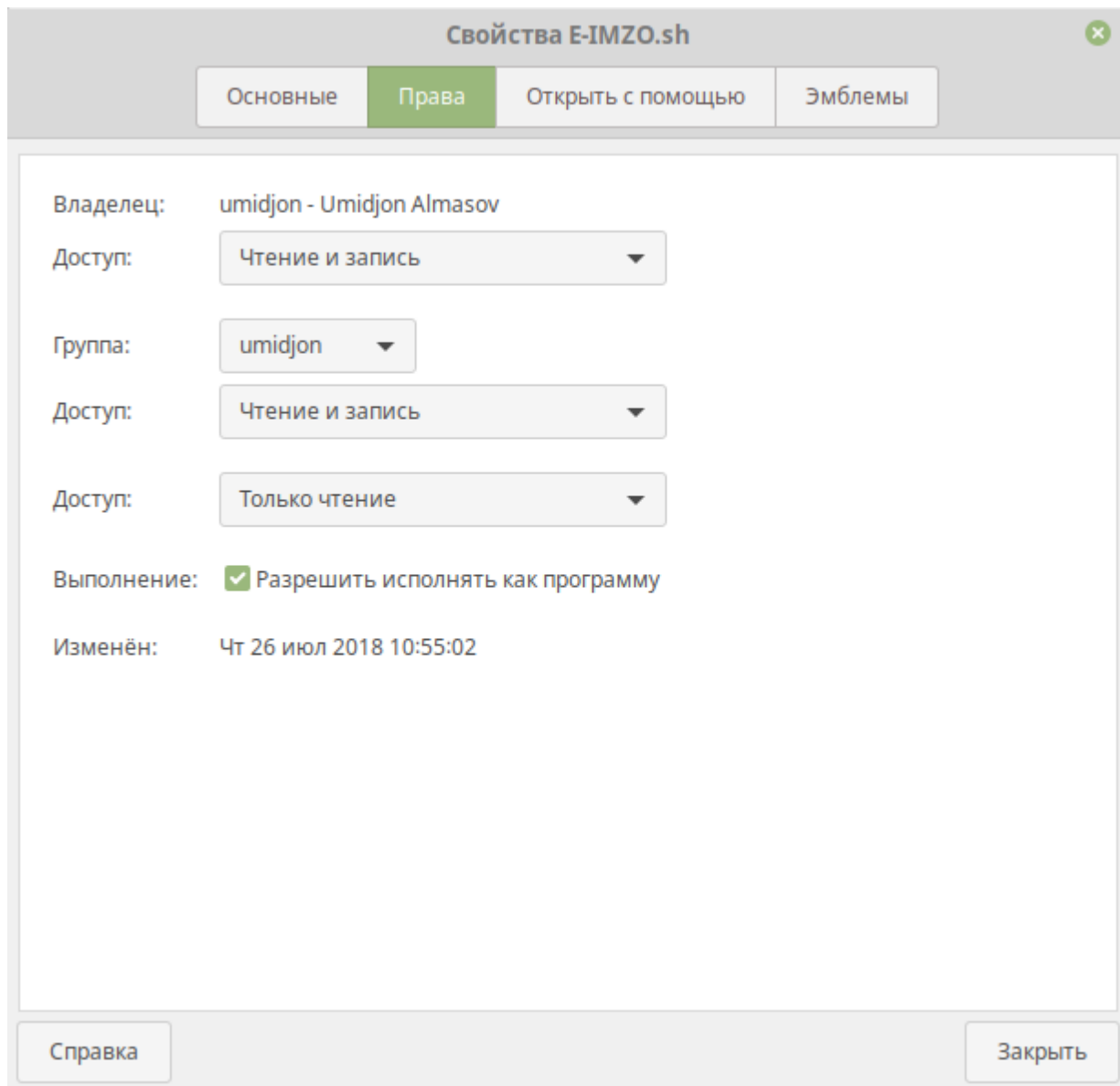
Keyin esa Linux uchun E-imzo modulini [yuklab olish](#) kerak.

Keyin yuklab olingan arxivni ochish kerak va E-IMZO jildini uy katalogiga ko'chirish kerak.

E-IMZO.sh faylida sichqonchanning o'ng tugmasini bosamiz va Xususiyatlar (Свойства) bandini tanlaymiz. Huquqlar (Права) oynasida Ijro etish: Dastur sifatida ijro etishga ruxsat berish (Выполнение: Разрешить использовать как программу) bandini belgilaymiz.

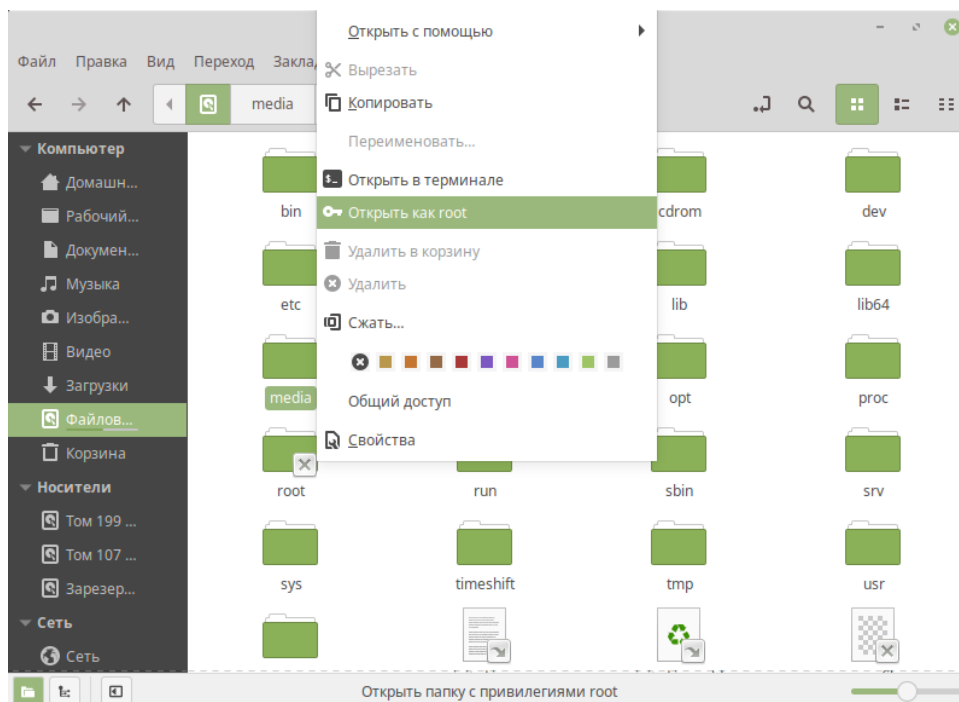
Keyin E-IMZO.sh faylini matn muxarririda ochib else va java -jar E-IMZO.jar satrlar orasiga `cd ~/E-IMZO` satrini qo'shamiz.

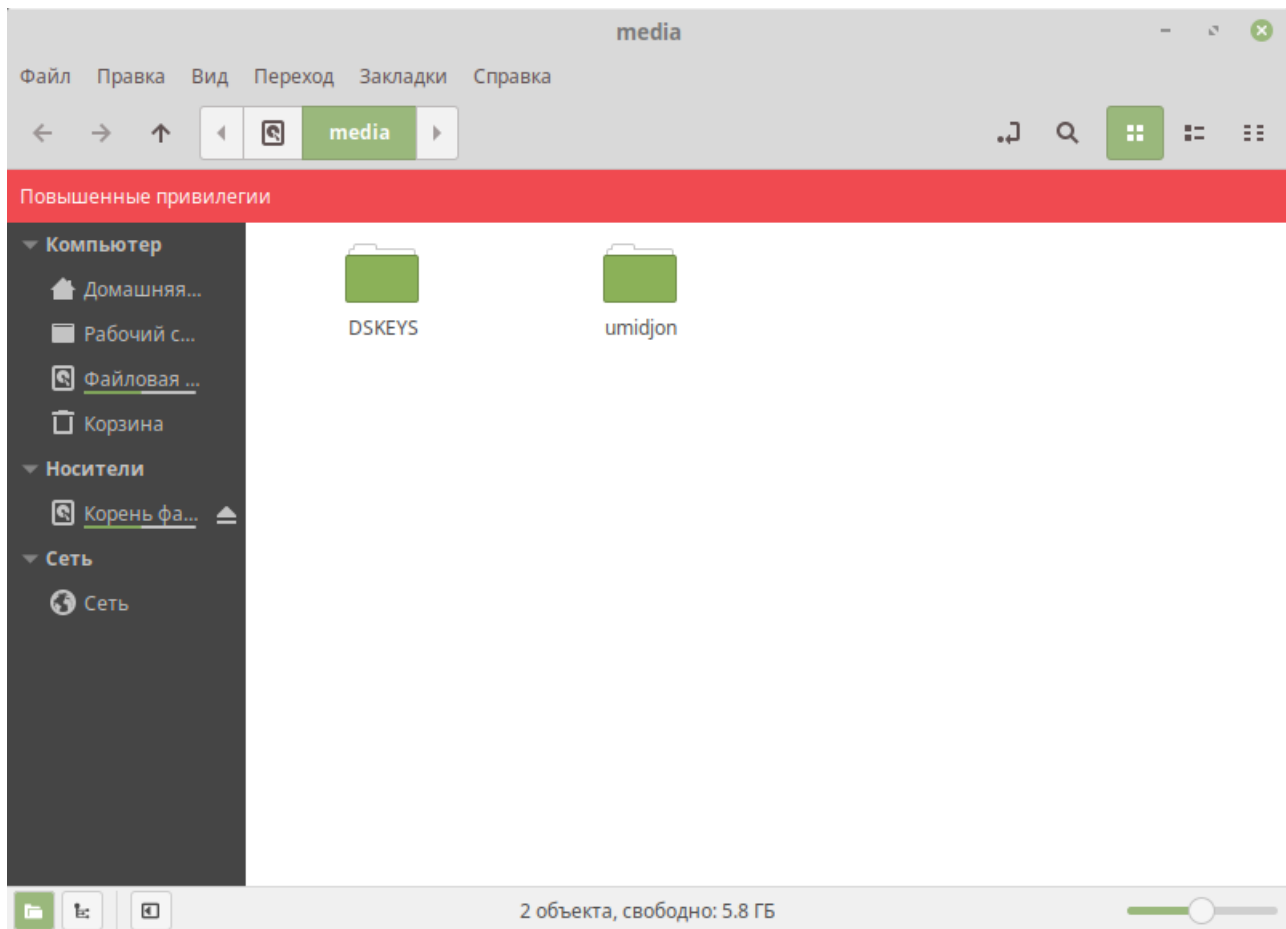
```
E-IMZO.sh (~ /E-IMZO)
Файл  Правка  Вид  Поиск  Сервис  Документы  Справка
[Icons]
#!/bin/bash
# check if MacOS
if [ -d /Library/Internet\ Plug-Ins/JavaAppletPlugin.plugin/Contents/Home/bin ]; then
    ln -sf /Library/Internet\ Plug-Ins/JavaAppletPlugin.plugin/Contents/Home/bin/java ./java
    ./java -jar E-IMZO.jar
else
    cd ~/E-IMZO
    java -jar E-IMZO.jar
fi
exit 0
```

sh Ширина табуляции: 4 Стр 8, Стлб 5 ВСТ

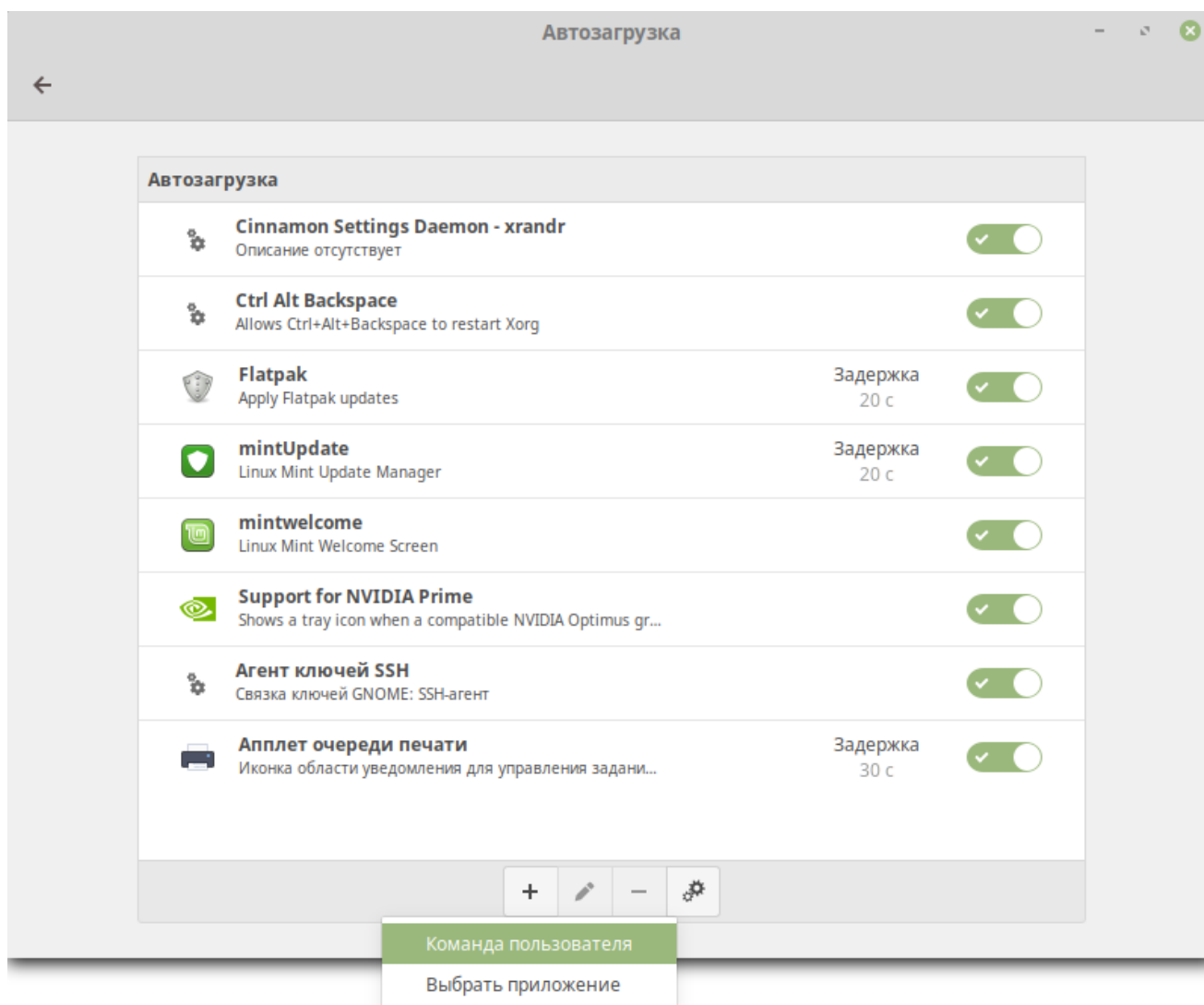
Keyin fayl menejerida media katalogini topib, ustida sichqonchanning o'ng tugmasini bosamiz va Ma'mur sifatida ochish (Открыть как root) bandini tanlaymiz.

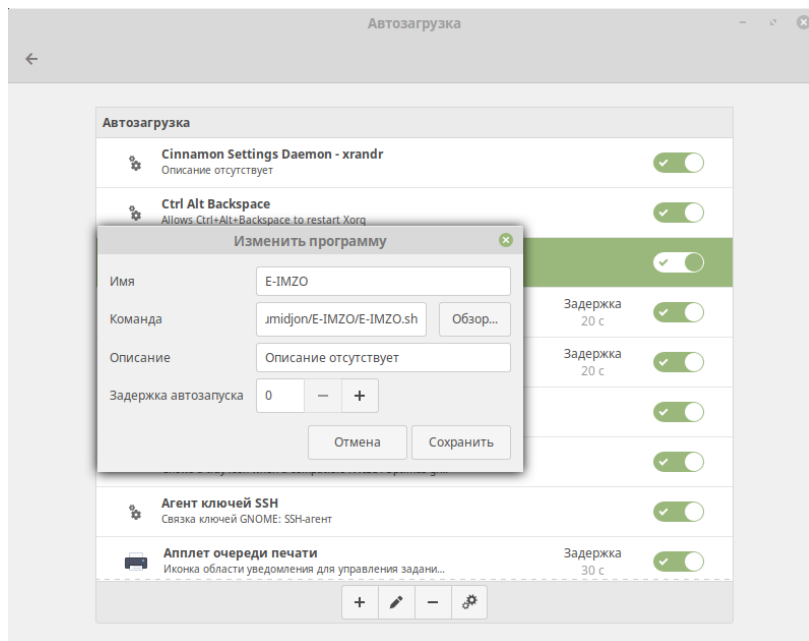
Media katalogida DSKEYS jildini yaratamiz va unga elektron raqamli imzo kalitini (.pfx kengaytmali fayl) qo'yamiz.

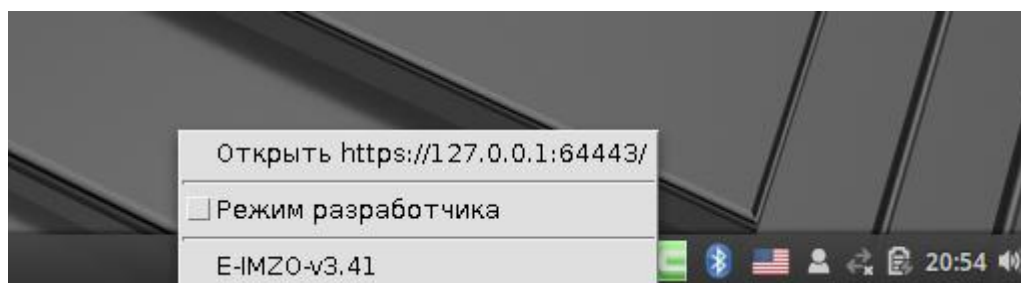
Бoш мeнy oрqали Автoуyклaш (Автoзaгpyзкa) мoдyлини ишгa тyширaмиз вa Qo'shish (Дoбaвить) > Foyдaлaнyвчи бyуруг'и (Кoмaндa пoльзoвaтeлeя) бoсaмиз.

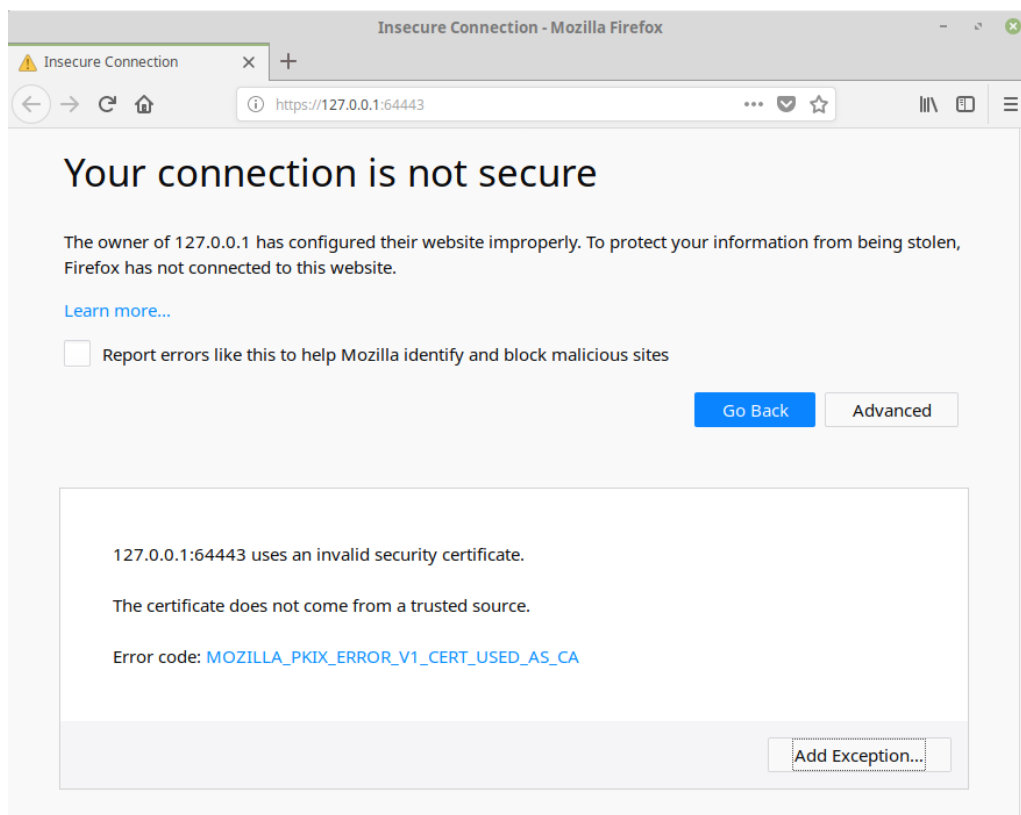
Nomi (Имя) maydonida E-IMZO yozamiz. Keyin Ko'rib chiqish (Обзор...) tugmasini bosamiz, E-IMZO.sh faylini topib uni tanlaymiz va Saqlash (Сохранить) tugmasini bosamiz.

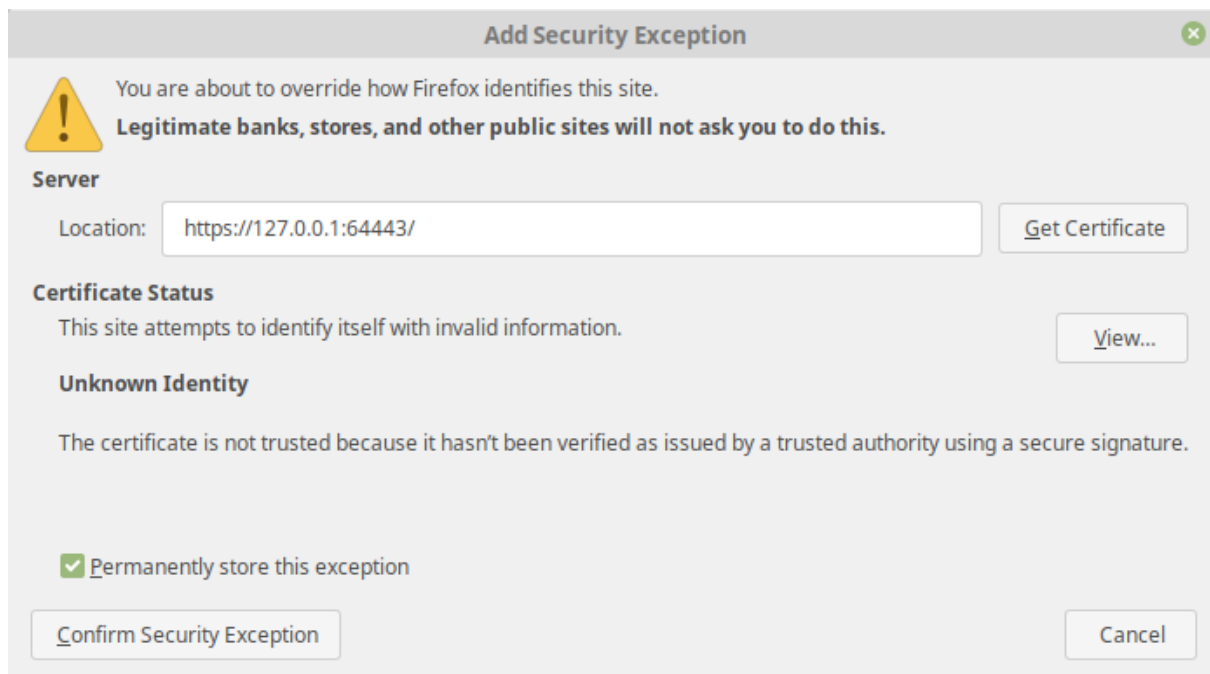
Oxirgi tugmani bosib E-imzo modulini ishga tushiramiz. Treyda E-imzo modulining belgisi paydo bo'ladi. Belgi ustida sichqonchani o'ng tugmasini bosamiz va <https://127.0.0.1:64443/> ochish (Открыть <https://127.0.0.1:64443/>) bandini tanlaymiz.

Brauzer ulanishning ishonchsiz ekanligi (Your connection is not secure) haqidagi xabar bilan ishga tushiriladi.

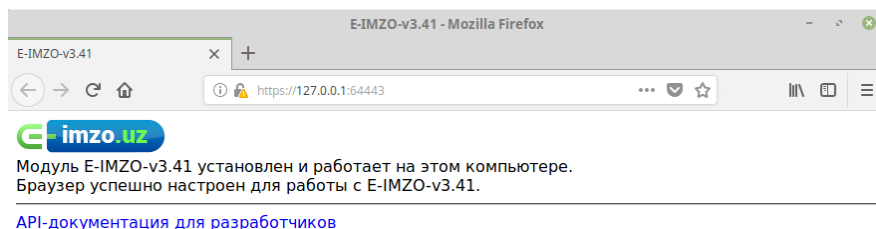

Istisno qo'shish (Add Exception...) tugmasini bosamiz va paydo bo'lgan oynada Bu istisnolarni doimo saqlab qo'yish (Permanently store this exception) bandini belgilab Xavfsizlik istisno holatini tasdiklash (Confirm Security Exception) tugmasini bosamiz.

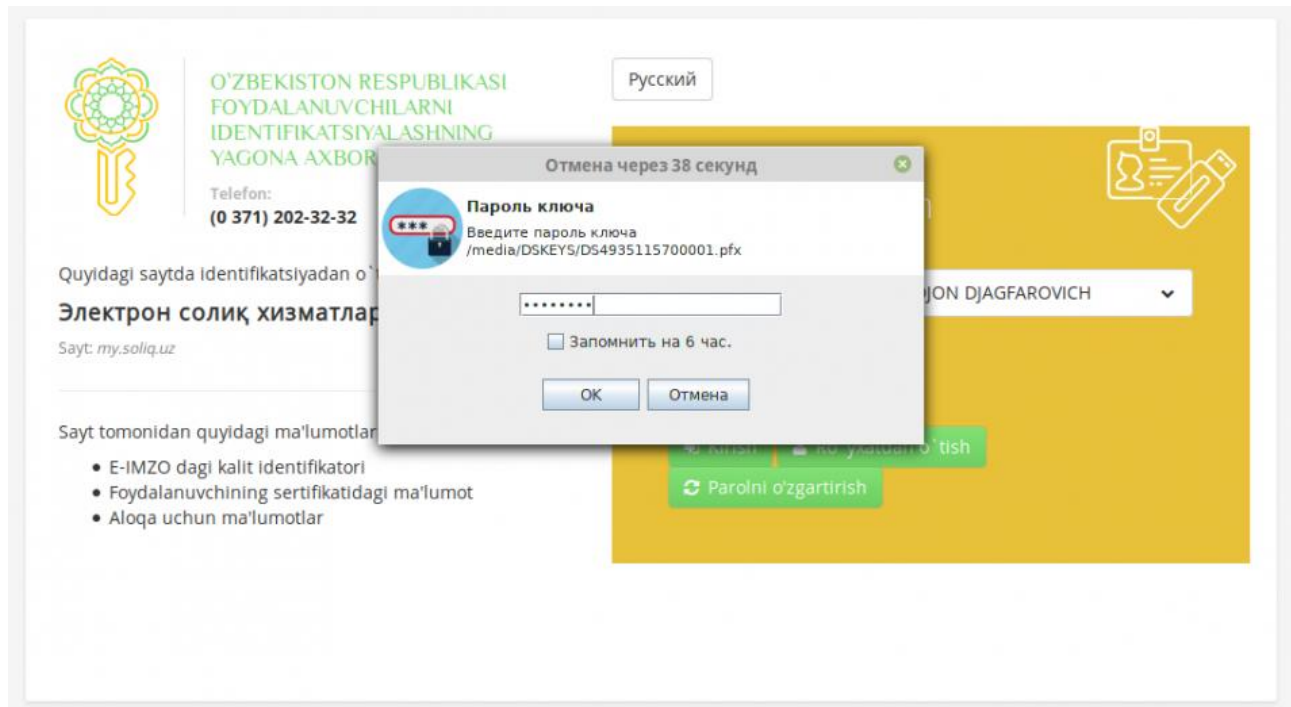
Keyin brauzerning E-imzo bilan ishlash uchun muvaffaqiyatli sozlanganligi haqida xabar ko'rsatiladi.

Endi identifikatsiyalashni talab qiladigan saytga kirkanda elektron raqamli imzo kalitini (ular bir nechta bo'lishi mumkin) tanlash imkoniyatini beruvchi oyna ko'rsatiladi.

Kirishda kalit parolini kiritish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni
2. A.Axmedov.N.Toyloqov. "Informatika", T.,2001 y.
3. A.Aripov, A.Xaydarov."Informatika asoslari". 2002 y.
4. A.Abduqodirov, A.Xayitov. "Axborot texnologiyasi". 2002 y.
5. G.Yormatov, YO.Isamuhamedov."Mexnatni muhofaza qilish". 2002 y
6. Y.G.Sibarov «Охрана труда в вычислительных центрах»
7. K.Yo'ldoshev, Sh.Mamatkulov, K.Muftaydinov."Iqtisodiyot asoslari" 2002